

УДК 378: 619

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ВИМОГИ ВСТУПУ ДО ВЕТЕРИНАРНИХ ВНЗ НІМЕЧЧИНИ ТА УКРАЇНИ

О.П.Пилипенко

Анотація У статті порівнюються організаційні вимоги вступу до ветеринарних ВНЗ Німеччини та України; пропонується використання накопиченого досвіду німецьких ВНЗ у практиці роботи українських ветеринарних вишів.

Ключові слова: лікар ветеринарної медицини, вища ветеринарна освіта, навчальний рік, семестр, навчальний план.

Аннотация В статье сравниваются организационные требования поступления в ветеринарные вузы Германии и Украины; предлагается использование накопленного опыта немецких вузов в практике работы украинских ветеринарных учебных заведений.

Ключевые слова: врач ветеринарной медицины, высшее ветеринарное образование, учебный год, семестр, учебный план.

Summary The article discusses organizational requirements for admission of veterinary universities in Germany and Ukraine. It is suggested to use an obtained experience of German universities concerning the practice of Ukrainian veterinary universities.

Key words: doctor of veterinary medicine, higher veterinary education, academic year, semester, curriculum.

Вступ та постановка проблеми у загальному вигляді. Ветеринарна галузь сьогодні, як і Україна загалом, потребує цілісної системи професійної освіти, яка б відповідала національним інтересам та забезпечувала підготовку фахівців, здатних втілювати інноваційні ідеї у життя. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2002 р.) [1] та Закону «Про ветеринарну медицину» (1997 р.) [3], метою вищої ветеринарної освіти є підготовка конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця, здатного виконувати професійні задачі в ринкових умовах. У процесі професійної підготовки майбутніх ветеринарів існує ціла низка теоретично-педагогічних проблем. Сьогодні з інтересом обговорюється сам процес двоциклічної професійної підготовки, зміст ветеринарної освіти, взаємовідношення теоретичної та практичної підготовки, спеціалізація, організація ветеринарної практики тощо. Отже, актуальним є звернення до порівняння особливостей функціонування ветеринарних освітніх закладів за кордоном (Німеччина) та на теренах сучасної України.

Мета статті – порівняти організаційні вимоги вступу студентів до ветеринарних ВНЗ Німеччини і України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми. Професійна підготовка фахівців ветеринарної медицини в Україні і в Німеччині не була досліджена в повному обсязі ні вітчизняними, ні зарубіжними вченими. Методичні аспекти організації ветеринарної освіти в Україні досліджувались М.І.Цвіліховським, історичне становлення ветеринарної освіти в Україні описано в працях С.К.Рудика та М.М.Стегнія. Серед німецьких вчених, які в своїх працях досліджували становлення вищої ветеринарної освіти в Німеччині, є Барбара Штробель (Barbara Susanne Strobel), Петра Андреа Бук (Petra Andrea Buck), Маріанна Фішер (Marianne Fischer).

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно зі статтею 12 Конституції Німеччини, громадянам цієї країни гарантується право на освіту. Загальні передумови доступу до ветеринарної освіти у Німеччині визначає Рамковий закон (Hochschulrahmengesetz / HRG), який конкретизує законодавчі акти федеральних земель. Ветеринарна освіта в цій країні регламентується Постановою про надання безстрокового дозволу на провадження діяльності лікаря-ветеринара (Verordnung zur Approbation von Tierärztinnen und Tierärzten (TAppV)) від 01.10. 2006 р. [11]. Німецький Рамковий закон про вищу освіту встановив обов'язковий характер навчальних програм і планів (Curricula), нормативні терміни навчання, запровадив для деяких спеціальностей нумерус клаузус – Numerus Clausus (NC), що у перекладі з латини означає "обмежену кількість", тобто регульований законом кількісно обмежений набір студентів на спеціальності, які користуються особливим попитом (Studienfächer mit Zulassungsbeschränkung). В іншому випадку вступники до німецьких ВНЗ можуть вибрати спеціальність без мінімального прохідного балу, де немає обмежень допуску (zulassungsfreie Studiengänge). Формування навчальних місць для цих спеціальностей відбувається при відрахуванні студентів після результатів перших іспитів. Зазвичай йдеться про такі "екзотичні" спеціальності як, наприклад, "орієнталістика" чи "російська культура". Якщо ж предмет, який обирає студент – NC (Numerus clausus), тоді конкурсний відбір проводиться з однаковими правами як для німецьких, так і для іноземних вступників. З переліку 11 тисяч спеціальностей ВНЗ Німеччини приблизно половина належить до категорії Numerus Clausus [6]. В зв'язку з тим, що кількість заяв для вступу на спеціальності "Фармація", "Медицина" та "Ветеринарія" в усіх федеральних землях Німеччини значно перевищує квоту або кількість вільних місць, то Numerus clausus для цих спеціальностей діє в межах всієї країни, тоді як для інших – лише в рамках ВНЗ або федеральної землі.

Правові норми формування навчальних місць у німецьких ветеринарних ВНЗ регулюються Рамковим законом (Hochschulrahmengesetz), Державним договором (Staatsvertrag), Законом про реєстрацію єдиного Фонду з розподілу навчальних місць (Stiftungsgesetz zur Errichtung einer gemeinsamen Einrichtung für Hochschulzulassung) від 5 липня 2008 року, Положенням про порядок розподілу (вакантних) місць для навчання у вищих навчальних закладах Vergabeverordnung der Stiftung für Hochschulzulassung (VergabeVO Stiftung) і Постановою про встановлення квот по прийому абітурієнтів до ВНЗ Kapazitätsverordnung (KapVO).

Право на освіту, згідно зі статтею 53 Конституції України – це одне з основних соціальних і культурних прав громадян, закріплених в її Основному законі. Основні вимоги до професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Україні визначаються галузевими стандартами (ОКХ і ОПП) та Законом України "Про ветеринарну медицину" (1992) [3]. Базовим документом в процесі прийому

вступників до НУБіП є "Умови прийому до вищих навчальних закладів України у 2013 році", затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 05.11.12 р. № 1244 [4], які є обов'язковими для ВНЗ незалежно від форм власності та підпорядкування. На основі вказаного вище документу кожний ветеринарний ВНЗ, зокрема й НУБіП, розробляє свої Правила прийому до ВНЗ [2] відповідно до Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту), які затверджуються керівництвом ВНЗ і погоджуються з Міністерством освіти і науки України. Кожен ВНЗ зобов'язаний створити умови для ознайомлення вступників з ліцензією на здійснення освітньої діяльності, сертифікатами про акредитацію відповідного напрямку (спеціальності).

Факультет ветеринарної медицини НУБіП проводить набір студентів на навчання за напрямом підготовки "Ветеринарна медицина" на програми підготовки: ОКР "Бакалавр" за денною формою навчання і ОКР "Магістр" за денною і заочною формами навчання. Незважаючи на реформування системи вищої освіти Німеччини у контексті Болонського процесу, ветеринарія в Німеччині залишається спеціальністю, що зберегла традиційну одноступеневу систему навчання, тобто студенти навчаються за фахом 5,5 років і складають державний іспит.

Організацію прийому вступників на факультет ветеринарної медицини до НУБіП здійснює приймальна комісія, склад якої затверджується наказом керівника вищого навчального закладу, який є її головою. Приймальна комісія діє згідно з положенням про приймальну комісію НУБіП, затвердженим його керівником. Кількість місць на навчання на факультеті ветеринарної медицини (НУБіП) визначається (як і в усіх ВНЗ України) ліцензованим обсягом та обсягом прийому за державним замовленням (безкоштовне навчання), прийом на навчання здійснюється на конкурсній основі, незалежно від форми навчання та джерел фінансування. Навчання за контрактом у німецьких ветеринарних ВНЗ не існує, тобто існує тільки прийом за державним замовленням (безкоштовне навчання).

Спеціальна освітня організація, а саме Фонд з розподілу навчальних місць (Stiftung für Hochschulzulassung), призначений Рамковим законом про вищу освіту як головна установа з допуску до вступу у ВНЗ Німеччини. Фонд займається розподілом місць у п'ятьох ветеринарних вищих навчальних закладах Німеччини, встановлює ліцензовані обсяги прийому абітурієнтів. Для лікарів, фармацевтів та ветеринарів йдеться саме про централізований розподіл навчальних місць, тому потрібні документи подаються не безпосередньо до ВНЗ як для інших спеціальностей, а в фонд (Дортмунд, Зоненштрассе, 171). Фонд виступає правонаступником реорганізованої в 2010 році Центральної комісії з розподілу навчальних місць Німеччини (Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen (ZVS)) [8]. Головними завданнями фонду є централізована передача навчальних місць ВНЗ, координація дій, консультаційна підтримка і допомога ВНЗ, які виявили бажання скористатися послугами даної установи. Окремою послугою є надання інформації для абітурієнтів. Прийом документів на спеціальність "Ветеринарія" відбувається до 15 липня на зимовий семестр, до 15 січня на літній семестр кожного року [9].

Вступних іспитів у ветеринарні ВНЗ як в Німеччині, так і в Україні не існує. Для вступу у німецький ветеринарний ВНЗ необхідно отримати загальний атестат повної середньої освіти (die allgemeine Hochschulreife або Abitur). Крім того, для вступу у інші ВНЗ Німеччини існують ще 2 види атестатів повної середньої освіти: фаховий (fachgebundene Hochschulreife), який дає доступ до певних факультетів університетів і атестат спеціалізованої середньої освіти (die Fachhochschulreife або Fachabitur), потрібний лише для вступу у вищі фахові школи і на відповідний факультет загальноосвітнього університету. Перші два види вимагають закінчення гімназії чи прирівняного до неї закладу професійної освіти з тривалістю навчання 13 років. Третій отримують після навчання тривалістю 12 років у профшколах. Вступники до ветеринарних ВНЗ Німеччини проходять конкурс мінімум за 3 критеріями і повинні мати як мінімум прохідний бал, щоб отримати право на навчання в даному навчальному закладі (в ветеринарному ВНЗ він повинен становити не менше 2,5).

Вступники на факультет ветеринарної медицини НУБіП особисто подають до приймальної комісії вузу документ державного зразка про повну загальну середню освіту (документ про здобутий освітньо-кваліфікаційний рівень) і сертифікати Українського центру оцінювання якості освіти з таких предметів: українська мова та література, біологія (профільний), хімія чи фізика (за вибором). Вступник може подати заяву (заяви) в паперовому або в електронному вигляді не більше ніж до п'яти ВНЗ України та не більше ніж на три напрями підготовки (на три спеціальності) про участь у конкурсному відборі в кожному з ВНЗ. В Німеччині кількість поданих заяв в університети не обмежена.

Конкурсний бал абітурієнта для вступу на факультет ветеринарної медицини НУБіП, який вступає на основі повної загальної середньої освіти, обчислюється шляхом додавання балів сертифіката з конкурсних предметів (вступних екзаменів), середнього бала документа (додатка до документа) про повну загальну середню освіту та додаткових балів, передбачених Правилами прийому до НУБіП

України. Значення мінімальної кількості балів із конкурсних предметів у сертифікаті Українського центру оцінювання якості освіти, з якими вступник допускається до участі в конкурсі, становить: з профільного предмета – не нижче 140 балів; з непрофільних предметів – не нижче 124 балів. За рішенням приймальної комісії до участі у конкурсному відборі допускаються вступники, які подають сертифікат Українського центру оцінювання якості освіти, кількість балів якого з одного з непрофільних загальноосвітніх предметів нижче 124 балів за умови, якщо кількість балів з профільного загальноосвітнього предмета становить не нижче 170 балів.

На рисунку 1 наочно представлена формула розподілу місць у німецьких ВНЗ на спеціальності з кількісно обмеженим набором студентів (фармація, ветеринарія, стоматологія, медицина) – 20:20:60.

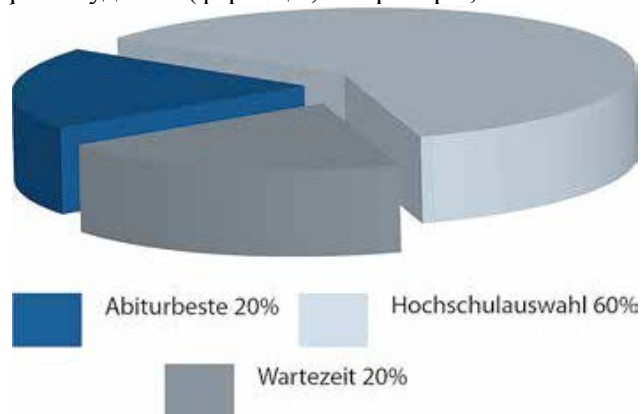

Рис.1. Схема розподілу навчальних місць у німецьких ветеринарних ВНЗ

Перші 20% місць у ветеринарних ВНЗ отримують особи з найвищими балами атестата (Abiturnote). Наступні 20% місць розподіляються серед студентів з терміном очікування (Wartezeit) – наявністю певної кількості семестрів, що минули після закінчення абітурієнтами школи (Wartesemester). Решта 60% розподіляються власне самими ВНЗ при врахуванні таких критеріїв (Hochschuleauswahl): середнього балу атестата, попередньої освіти за спеціальністю, оцінки атестата з основних предметів, результатів додаткового тестування, співбесіди, соціальних критеріїв (соціальні й особисті причини, наприклад, інвалідність, сімейний стан), врахування відстані до місця навчання. Наприклад, на ветеринарному факультеті Гіссенського університету імені Юстуса Лібіха (Fachbereich Veterinärmedizin der Justus-Liebig-Universität Gießen) власні критерії ВНЗ (Hochschuleauswahl) зводяться до таких двох [5]: 1) 10% від 60% (або 6% від загального обсягу місць) надаються за критеріями оцінки атестата вступників в комбінації з критерієм професійної освіти. У рейтинг вступника зараховується отримання середньої професійної освіти, а саме отримання таких кваліфікацій: фермер, зоотехнік, стажер-асистент (фермера), стажер у м'ясній, молочній та харчовій промисловості, риболовний технік, берейтор, тваринник, помічник ветеринара, технічний асистент ветеринара, ветеринарний фельдшер, коваль з навичками ковки, виробник м'ясних напівфабрикатів. Середній бал атестата вступника множиться на коефіцієнт 0,6; середній бал документа про професійну освіту вступника множиться на коефіцієнт 0,4, ці добутки складаються в суму, яка вноситься в конкурсний рейтинговий список; 2) 90% з 60% (або 54% загального обсягу місць) надаються за критеріями оцінки атестату в комбінації з середнім балом оцінок конкурсних предметів (вступних екзаменів). Бал атестата перераховується на рейтингові (конкурсні) бали: 1 бал атестата відповідає 525 рейтинговим балам, 4 бала атестата відповідають 375 рейтинговим балам. 3% місць виділяються для осіб, які хочуть отримати другу спеціальність (Bewerber/innen für ein Zweitstudium), 5% місць – для іноземців (Bewerbergruppe B).

На ветеринарному факультеті Вільного університету Берліна (Fachbereich Veterinärmedizin der Freien Universität Berlin) в якості власних критеріїв ВНЗ (Hochschuleauswahl) виступають [10]: оцінка атестату (основний критерій ВНЗ), результат задачі тесту (Studierfähigkeitstest) і успішне отримання середньої професійної освіти (тривалість середньої професійної освіти – мінімум 2 роки). Комп'ютерне тестування – це тест, який складається з блоку 180 питань і триває 30 хвилин. Тест розроблений психологами, аналітиками і фахівцями ветеринарної справи, він дає психологічну оцінку особистості, інтересів і уподобань вступників. Також університетом враховується відстань до місця навчання (бал за проживання в Берліні Berliner Ortspräferenz = 1) і оцінка атестата не менше 2,5 (Abiturnote = 2,5).

Для осіб, які вже мають одну освіту в Німеччині і хотіли б отримати ще одну освіту, таку як ветеринарія, медицина, фармація, існують обмеження при вступі – не більше 3% від загальної кількості місць. Вступнику в цьому випадку нараховують прохідний бал (Messzahl), який складається з суми балів [7]: Messzahl = результат іспитів першої освіти (das Prüfungsergebnis des Erststudiums) + бали за обґрунтування вступу на другу спеціальність (Begründung des Zweitstudiums). Бали за обґрунтування

вступу даються на основі офіційного листа вступника, в якому доводиться необхідність отримання другої освіти. На основі цього листа вступники розподіляються по певним групам і в залежності від групи отримують певну кількість балів для рейтингу: особи для яких друга освіта є необхідною з професійних причин (класичний приклад – щелепний хірург (стоматологія і медицина), капітан фармацевтичної служби збройних сил Німеччини (9 балів)); особи, для яких друга освіта є необхідною з науково-дослідницьких причин (7 – 11 балів); особи, для яких друга освіта є необхідною з особливих професійних причин (7 балів); особи, які мають свої особисті причини для отримання другої освіти (1 – 4 бали); групи, для яких друга освіта є необхідною з науково-дослідницьких причин (7 – 11 балів).

В Україні особи, які мають бажання отримати другу освіти, обмежень при вступі в ветеринарні ВНЗ не мають і проходять по конкурсу на загальних підставах. Приймальною комісією НУБіП формується загальний рейтинговий список вступників за категоріями в такій послідовності: вступники, які мають право на зарахування поза конкурсом; вступники, рекомендовані до зарахування за результатами співбесіди; учасники міжнародних олімпіад; вступники, які зараховуються за конкурсом. Учасники цільового прийому зараховуються на навчання за окремим конкурсом. На навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра в НУБіП приймаються особи, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра або спеціаліста.

Для конкурсного відбору осіб, які на основі повної загальної середньої освіти вступають для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, бакалавра (спеціаліста, магістра медичного та ветеринарно-медичного спрямувань), конкурсний бал обчислюється шляхом додавання балів сертифіката з конкурсних предметів (вступних екзаменів, творчих конкурсів), середнього бала документа (додатка до документа) про повну загальну середню освіту та додаткових балів, передбачених цими умовами. При цьому середній бал документа про повну загальну середню освіту обчислюється за 12 – бальною шкалою з округленням до десятих частин бала і переводиться у 200 – бальну шкалу за таблицею відповідності, наведеною у додатку 3 до цих Умов. Оцінки з документа про повну загальну середню освіту, які виставлені за 5 – бальною шкалою, враховуються таким чином: "3" відповідає "6", "4" відповідає "9", "5" відповідає "12".

Висновки. Покращення якості вищої ветеринарної освіти в Україні потрібно починати з вдосконалення і покращення організаційних вимог до вступу у відповідні ВНЗ. Необхідно забезпечити об'єктивність, відкритість і прозорість проведення вступної компанії, удосконалити умови прийому до вищих навчальних закладів, при цьому надавати перевагу при вступі абітурієнтам, які вже мають середню професійну освіту, як це відбувається в ветеринарних ВНЗ Німеччини; розробити і реалізувати систему довузівської підготовки молоді та її профорієнтацію на здобуття вищої освіти.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2002) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>.
2. Правила прийому до Національного університету біоресурсів і природокористування України на 2013 рік на програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів "Молодший спеціаліст", "Бакалавр", "Спеціаліст" та "Магістр"[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nubip.edu.ua/sites/default/files/Правила%20прийому%20до%20НУБіП%20України%20-%202013.pdf>
3. «Про ветеринарну медицину»: Закон України від 25.06.1992 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1085.120.19&nbreak=1>
4. Умови прийому до вищих навчальних закладів України від 05.11.12 р. № 1244 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1902-12>
5. AdH für Tiermedizin in der die Justus-Liebig-Universität Gießen (JLU) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uni-giessen.de/cms/studium/bewerbung/erststudium/medizin/gruppea/tiermed>.
6. Auswahlverfahren der Hochschulen [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://flexikon.doccheck.com/de/Auswahlverfahren_der_Hochschulen.
7. Die Zulassung zum Zweitstudium [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.hochschulstart.de/fileadmin/downloads/Merkblaetter/M08.pdf>.
8. Staatsvertrag über die Errichtung einer gemeinsamen Einrichtung für Hochschulzulassung. Vom 5.Juni 2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_vbl_show_pdf?p_id=12301.
9. Stiftung für Hochschulzulassung, Stiftung des Öffentlichen Rechts. 2011: 05.12.2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.hochschulstart.de/>.
10. Vergleich der tiermedizinischen Ausbildung in Zaragoza (Spanien) und München (Deutschland) Inaugural-Dissertation zur Erlangung der tiermedizinischen Doktorwürde der Tierärztlichen Fakultät der Ludwig-Maximilians-Universität München von Sina Franziska Marion Frieß aus Erlenbach am Main [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://edoc.ub.uni-muenchen.de/14831/1/Friess_Sina.pdf.
11. Verordnung zur Approbation von Tierärztinnen und Tierärzten (TAppV) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/tappv/BJNR182700006.html>.